

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

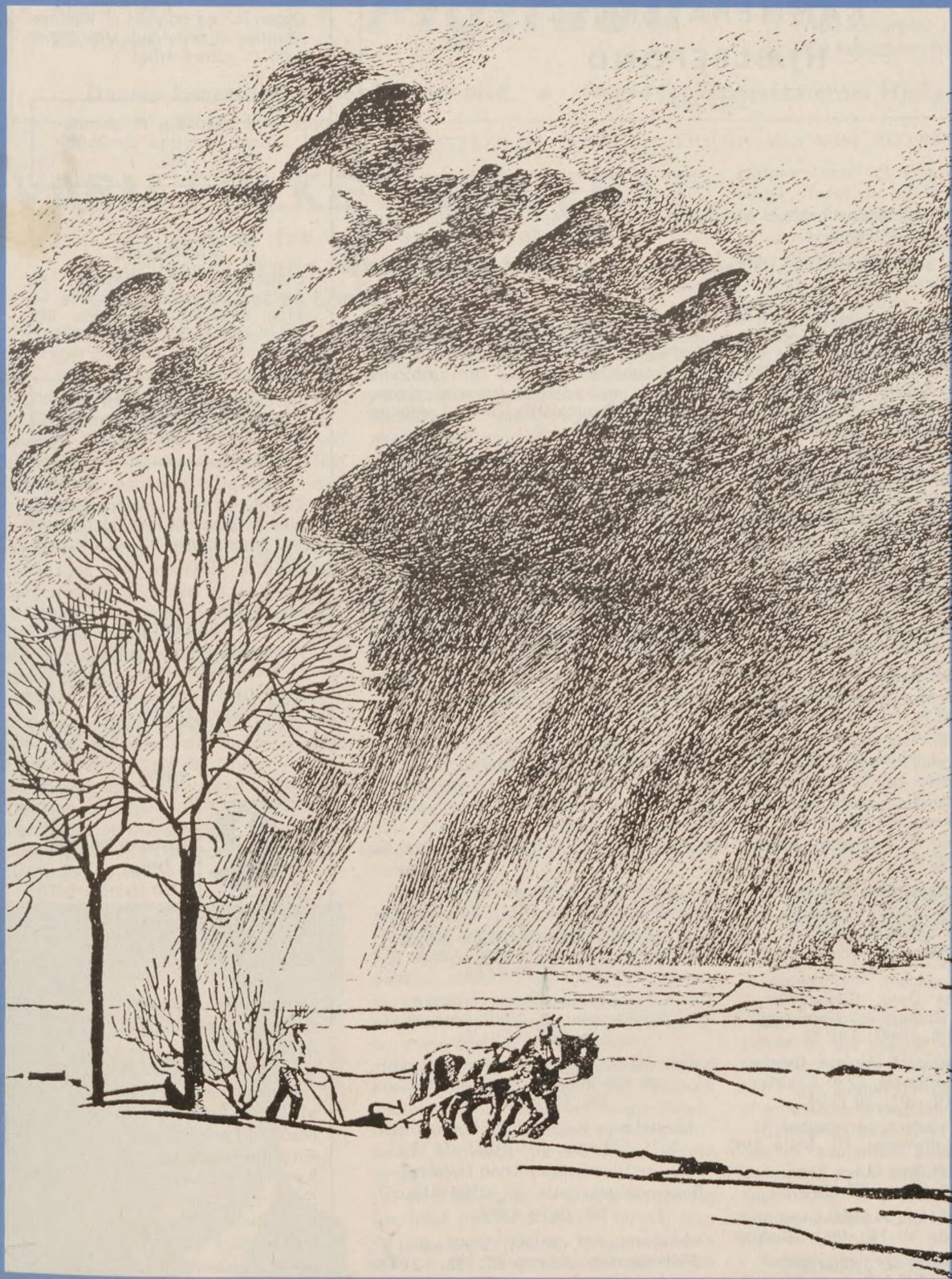
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Nr. 3
MARTS
1973

9. april 1940 (Læs iøvrigt artiklen side 51)

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Henvendelser om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til formanden, konsul Kaj V. Dahl, 8700 Horsens.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 København NV.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men i øvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øget aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. – Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var blevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande – og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand:: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Borgergade 23B, 8700 Horsens.
Tlf. (05) 62 39 91

Næstformand:: General Fl. B. Larsen, Bruxelles, Belgien.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, 1169 København K. Tlf. (01) 11 65 55.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, 2400 København NV. Tlf. skolen 10 54 21, privat 10 41 28.

Politiassistent S. Julsgaard Larsen, Boeslundevej 1, 2700 København, Brønshøj Tlf. (01) 71 72 72.

Den øvrige bestyrelse består af:

Skærdædermester Jacob Brandt,
Ørnevej 63,
2400 København NV. Tlf. (01) 34 95 60

Afdelingschef, civilingeniør
Mogens Dyre, Gildbækhus,
6430 Gildbro pr. Nordborg
Tlf. (044) 5 12 32

Overpostbud E. Holger Grome,
Tårnby Torv 24, 2770 Kastrup
Tlf. (01) 50 33 86

Alberti Hansen, Arildsgård 41,
2700 Kbh. Brønshøj. Tlf. Bella 3162

Bankprokurist Olav Holst, Bengtstasvej 6,
2900 Hellerup. Tlf. HE 7750

Rektor Paul Holt, Præstevangsvej 35,
8210 Århus V. Tlf. (06) 15 48 05

Direktør G. Jespersen,
Herning Klædefabrik, 7400 Herning
Tlf. (07) 12 11 84

Oberst K. Kjeldsen, Rollosvej 3,
5200 Odense V. Tlf. (09) 12 66 03

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, 8000 Århus C
Tlf. (06) 27 04 28

Arkitekt Ove Chr. Lembcke,
Brødregade 19, 8900 Randers.
Tlf. (06) 42 51 30

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, 8000 Århus C.
Tlf. (06) 13 57 23

Førstelærer P. E. Mahler, Ebberupvej
5631 Ebberup. Tlf. (09) 74 12 15

Fhv. justitsminister Knud Thestrup
Rosenvængets alle 10, 2100 Kbh. Ø.
Tlf. Øbro 4172.

Kontorchef O. Olesen, Leonorasvej 8,
9000 Hassersis, Ålborg. Tlf. (08) 12 64 51

Provst Poul Riis, Præstegården,
Herrestræde 1, 4200 Slagelse.
Tlf. (03) 52 05 33

Bladet »PIGRÅD«

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 11 numre årligt.

Ved bestilling af abonnement benyttes girokonto nr. 780.

ANNONCER:

Ekspedition, abonnements- og annonce-afdeling: Grenågade 14, 2100 København Ø. TRia 888 (kontortid 10–12, lørdag lukket).

Ved indbetaling for annoncer benyttes girokonto nr. 5 55 38.

Eventuelle fejl i besørgelsen af bladet rettes lettets og hurtigst ved henvendelse til udleveringspostkontoret.

REDAKTION:

Ansvarshavende redaktør:
skoleinspektør Johs. Fosmark,
Frederiksborgvej 109,
2400 København NV.
Skolen: 10 54 21. Privat 10 41 28.

TRYK:

Thyholm Bogtryk
& Offset
7790 Hvidbjerg/Thy

INDHOLD

Varm folketings debat	43
Glimt af skæbnens hjul	45
60 år	49
Læge Børge Næsted	49
Frihedsmuseet udsender sit første årsskrift	51
Møder i foreningerne	51
En franskmænd og hans kammerater	53
Generalforsamling i Frihedsmuseet	53
Runde dage	59
Modstandsbevægelsen i Frankrig	60
Dagbogsblade	60

VARM FOLKETINGSDEBAT

Et forslag fra udvalget om, at alle grupper skulle kunne opnå hædersgaven, taget af bordet.

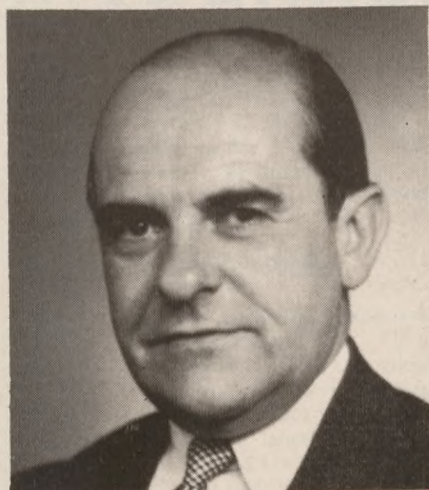
Tirsdag den 6. marts kom et forslag fra regeringen om udvidelsen af kredsen, der kan opnå hædersgaven på grund af deltagelse i frihedskampen, til 2. behandling. Lovændringen ville i praksis betyde, at ca. 40, der ved arrestationen af tyskerne havde fået betegnelsen asociale ville kunne opnå hædersgaven.

Forslaget blev stillet af socialministeren gennem folketingets udvalg. Forslaget var anbefalet af socialdemokratiet og SF, mens VKR gik imod.

Debatten formede sig meget dramatisk. Vi gengiver:

Vil ikke undergrave begrebet hædersgave.

Frode Jakobsen (S): - Når også asociale elementer drages ind under loven, kan jeg ikke være med længere. Hvis det drejer sig om en social hjælp til mennesker, der under krigen har lidt lige så meget som så mange andre, har jeg ingen indvendinger. Men jeg vil ikke være med til at undergrave begrebet hædersgave.

Per Federspiel, MF, tidligere minister for »særlige anliggender«.

Forslaget en fornærmelse

Per Federspiel: - Jeg kan ganske tilslutte mig Frode Jakobsens synspunkt. Der hersker her en begrebsforvirring, som regeringen skulle skamme sig over. Over for de mennesker, der ofrede sig under besættelsen - og som også fik en hædersgave derfor - er det en fornærmelse, at man nu vil give hædersgaver til de personer, der tilfældigt blev samlet op på gaderne under krigstidens tyske razziaer, fordi de ikke havde deres identitetskort hos sig. Det vil i praksis sige, at man giver hædersgaver til alfonser og lommetyve. Lad være med at stemme for dette helt uanstændige lovforslag.

Poul DAM (SF): - Når man husker året 1945, kan man ikke være uenig med Frode Jakobsen og Per Federspiel. Jeg henstiller, at man finder en anden form for bistand til de pågældende. Hædersgavebegrebet har måske overlevet sig selv. Man gør ingen nogen tjeneste ved, at udvide dette begreb således som her forslået.

Kr. Albertsen (S): - Jeg vil gerne skænke min tidligere fangekammeret (Per Federspiel) hans ord om lommetyv og alfons. Vi har dog delt lejr med sådanne mennesker. Lovforslaget her er en logisk konsekvens og formentlig slutstenen på hjælpen til en gruppe medborgere, der har krav på støtte.

Socialministeren svarede, at hun ikke kunne være med til at holde datidens sociale tabere uden for lovgivningen. Man måtte også have opmærksomheden henvendt på de små, glemte grupper.

Per Federspiel: - Denne lovgivning har intet som helst socialt formål. Den er en anerkendelse fra samfundets side af de mennesker, der gjorde en indsats mod tyskerne og - lad os være ærlige - også mod de danske myndigheder indtil august 1943. Andre mennesker, som har lidt, har fået deres er-

statning, men at yde dem en særlig hæder, fordi de havde hul i lommen, så deres identitetskort faldt ud, det er en uanstændighed mod dem, der modtager hædersgaverne.

Skattekompensation

Frode Jakobsen: - Dette er for mig ikke noget økonomisk spørgsmål. Vi bør finde frem til en anden form for hjælp til de sociale tabere.

Age Valbak (R) foreslog med tilslutning af Nathalie Lind (V), at lovforslaget blev trukket tilbage til fornyet udvalgsbehandling, og efter at Kurt Brauer (SF) havde ventileret en tanke om, at man skulle tale om skattekompensation i stedet for hædersgave, tilsluttede Kr. Albertsen sig forslaget om at stille 2. behandling i bero og lade sagen gå tilbage til udvalget.

Når Federspiel tør udtale sig så markeret i denne sag, må det bero på et godt kendskab til de 40 menneskers kvalifikationer på dette område, erhvervet som den første minister for »Særlige Anliggender«.

Måske kunne der foretages en sortering, idet man jo ikke må glemme, at det var tyskerne der betegnede dem som asociale.

BESTYRERPAR TIL FRIHEDSMUSEETS NYE CAFETERIA

Som bestyrerpar til Frihedsmuseets cafeteria, der skal drives af foreningen Frihedsmuseets Venner, søges et bestyrerpar blandt tidligere medlemmer af modstandsbevægelsen.

Cafeteriet skal åbne den 1. maj til den 15. september og skal holde åbent i museets almindelige åbningstid (mandage lukket). Tiltrædelse ca. 20. april. Løn ca. 5.000 kr. pr. måned eller efter nærmere aftale.

Ansøgninger stiles til formanden for Frihedsmuseets Venner, Museet for Danmarks Frihedskamp 1940-45, Churchillparken, 1263 København K, og skal være denne i hænde senest den 2. april.

REJSECENTRET A/S

- en koncentration af rejsespecialister -

Forretningsrejser - Selskabsrejser - Jagt, Ridning og Golf - Kurrejser hos:

WILSON & CO. A/S, Rejsebureauet Danmark, Bredgade 28, 1260 K, tlf. (01) 12 66 11.

DANSK REJSEBUREAU A/S, Østergade 3, 1100 K, tlf. (01) BY 2606

Grupperejser - Messe-, Kongres- og Studierejser hos:

ERHVERVS-REJSER, Bredgade 37, 1260 K, tlf. (01) 14 91 11.

Til Frihedskampens Veteraner sendes en hjertelig tak fra Erhvervsrejser for et behageligt samvær under U. S. A.-Rejsen.

**Kreditforeningen
DANMARK
Åboulevarden 63
8000 Århus C
Tlf. (06) 12 46 73**

RENHOLDNINGSSKABET AF 1898

TLF. ASTA 1033

Glimt af skæbnens hjul

— som en af Hvidsten-Spenstrup gruppens gode folk, vognmand Anders Venning Stensgaard, Råsted ved Randers oplevede dem i 1943-45.

Af Johs. Rasmussen.

Vognmand Anders Venning Stensgaard, Råsted ved Randers, var en af de få fra Hvidsten-Spenstrup-Gruppen, der kom godt hjem fra Tyskland. En anden er købmand Knud Christensen, Vejle Støbegods i Randers. Venning er i dag 78 år, en stout jyde, som endnu ikke har lagt op, men trives godt ved arbejdet sammen med datter og svigersøn. De driver sammen camping-, cafeteria og service- og benzinstation i Råsted mellem Randers og Hobro. I 1957 slog firmaet sig for alvor op, Midtvejs Caravan, som har en årsomsætning på flere millioner.

Man så lyst har livet altså ikke altid forment sig for Anders Venning Stensgaard. Han kom til verden i Hornum ved Hobro den 3. oktober 1894, oplærtes ved landbruget, var på Vestbirk Højskole ved Skanderborg i 1914, bl.a. sammen med kroejer Marius Fiil. Siden kom han hjem, blev gårdbestyrer i Hørby ved Hobro og fra 1929 vognmand i Råsted. Hans oplevelser fra krigens år han han nu og da delagtiggjort eleverne i på Hobrovejens Skole i Randers, på Rytterskolen i Borup ved Råsted, og der findes på Frihedsmuseet i København et stålband, han har indtalt for nogle år siden til nu afdøde direktør Aage Roussel.

”Den lange” — Ole Geisler

Men her er da ellers lidt af beretningen for dem, der måske ikke hørte den før. — Fiil og jeg var godt kendt med hinanden fra ungdommens dage, og da han i foråret 1943 fik kontakt med faldskærmsmanden Aksel Nielsen, også kaldet ”den lange” og iøvrigt identisk med den siden så kendte Ole Geisler, så fandt Fiil også snart frem til mig.

Geisler var kastet ned af RAF over Sjælland. Godsejer Flemming Juncker på Overgaard ved Havndal var jo nedkastningschef, og

han havde bl.a. kontakt til praktiserende læge i Randers, Thorup Pedersen, en af de gode folk fra dengang, som ikke skulle overleve besættelsen i så mange år. Geisler blev af Juncker henvist til Thorup Pedersen, og fra denne til kromanden i Hvidsten. ”Se at få kontakt med Fiil”, sagde Thorup bl.a. til Geisler, ”så er du godt kørende”. Det var for resten Thorup Pedersen, som talte ved mindstensafsløringen 16. juli 1945 i Hvidsten ved den ny mindelund der, og krodatteren fra Hvidsten, Tulle, har stadig kontakt med Thorup Petersens enke i København, så vidt jeg ved.

Den første nedkastning skete i Skrødstrup ved Mariager i marts 1943, og da var der endnu ingen fuldt etableret Hvidsten-Spenstrup-gruppe. Egentlig skulle kromanden have hentet våbnene deroppe med sit hestekøretøj med den hvide hest foran, men i stedet fik man en vognmand til at hente læsset og køre det til Andreas Stenz fra Kondrup, som dengang havde en lille gård overfor Hvidsten Kro.

Ja, hans yngre broder, Jens Stenz, er nu ved toldvæsenet i København, og den ældste Chr. Stenz, er viceskoleinspektør i Åbenrå, kendt i mange slags foreningsvirksomhed i grænselandet, bl.a. i konservativt partiarbejde, og tidligere virkede han i mange år ved dansk skolevæsen syd for grænsen. Men det var altså første gang, for resten også den eneste, at vi modtog en nedkastning i Skrødstrup.

Fra Skrødstrup til Blichers plantage

Efterhånden fandt vi frem til pladsen ved Blichers plantage og Allestrupgaard mellem Spentrup og Hald. Geisler var med ude at godkende den ny plads. Jeg husker endnu, at Fiil ringede til mig, at der var en halvgal københavner, vist en arkæolog, som skulle grave noget ud. Da jeg så kom derover, forklarede Fiil mig tingene, som de virkelig var. Jeg kørte sidenhen flere gange for Geisler, bl.a. helt til Århus.

16. april 1943 skete så den første modtagelse ved Allestrupgaard.

Da Andreas Stenz blev hvervet, sagde han forsigtigt: — Er det noget, som kan skade

tyskerne, for så er jeg parat? — Dyrslæge Albert Iversen, Spentrup, og jeg kom med samtidig. Hans opgave var bl.a. at når han hørte indflyvningen, rykkede han ud i sin bil — og tog undervejs faldskærmsfolkene med ved Gassum-Hald-vejen. Fiil og jeg stod ved Tullers hus ved siden af kroen og så dyrslægens lygter, når hans bil drejede fra Spentrum mod Hald.

En halv times tid efter kørte jeg, Fiil sagde gerne: Nu må du hellere rykke ud, Ais. På pladsen derude stod så gruppen af lokale folk: Andreas Stenz, gårdejer, Hvidsten, karetmager S.P. Kristensen, Hvidsten, mekaniker Johan Kjær Hansen, Hvidsten, møller Henning Andersen, Hvidsten og hans broder, rutebilchauffør Barner Andersen fra Linde, nu i mange år chauffør ved Randers Bybusser.

Der var gerne flere endnu, men de vekslede lidt fra gang til gang. Dem, jeg her har navngivet, var den solide, faste grundstamme.

Der var f.eks. også de unge, ivrige studenter, senere læger, Sv. Båstrup Thomsen og Bjørn Båstrup Thomsen, sønner af overlæge Thomsen, Hornslet. Ja, nu er både overlægen og Svend væk. Kun Bjørn er tilbage.

Læge Thorup Pedersen i Randers havde kontakten opadtil. Købmand Knud Christensen i St. Voldgade i Randers opbevarede tit tingene på sit lager. Meget lå ellers hos boghandler Olesen, indehaver af Køsters navnkundige, 100-årige boglade i Randers. Ja, nu er også Olesen væk. Ligesom Thorup Pedersen.

Vi pakkede ofte tingene om hos Stenz i Hvidsten, der var f.eks. meget plasticsprængstof imellem. Det blev tit nydelige, neutrale bogpakker, som så kom ind på lageret hos Olesen. Vi har også haft opbevaringssted i kortere perioder hos en optiker, vist i Brødregade, Brøchner, tror jeg han hed. Men han rejste snart til København. Og så var de faste steder altså Vejle Støbegods i St. Voldgade og Køsters boglade i Torvegade.

”Lyt igen”

Olesen var en glimrende kasserer og organisator. Vi havde nemlig af forskellige grunde et par folk gående, som var noget dyre i drift. Bl.a. en dansk officer, som var gået under jorden.

Undertiden skulle der på et brædt skaffes så store beløb som 10.000 kroner. Det var, i hvert fald i 1943 og 44 mange penge. Jeg måtte ud at skaffe dem hos en proprietær her på egnen, P.S. Petersen i Nr. Borup. Han anviste pengene hos en anden ”god mand”, nu afdøde direktør Leth Espensen, Andelsbanken i Randers.

— Jeg har vist forresten glemt at nævne indledningen til en modtagelse, ser jeg. Når vi her på egnen i BBC's danske udsendelser hørte parolen ”Lyt igen” eller ”På genhør”, så vidste vi, at den aften eller nat var det vor tur til at tage mod en RAF-maskine med våben, sprængstof o.l.

Viborg- og Års-folkene

Det gik altså sammen godt et lille års tid. 11. marts 1944 blev vi taget. Ja, Knud Christensen, Vejle Støbegods, Randers, han blev da

LANDINSPEKTØR

Kaj Jørgensen

Hostrupgade 21 - 8600 Silkeborg

Tlf. (06) 82 46 11

SKANDINAVISK

MOLER A-S

De er altid velkommen i

**ANDELS-
KASSEN**

- der får man noget for pengene

TANDSLET

ANDELSKASSE

Telf. 4 78 20

9. klasse og 10. klasse prøve
- T.F. 1 og T.F. 2 og real-
eksamen.

**AABYBRO
KOST-OG
REAL-skole**
9440AABYBRO
Tlf.: kostafd. (08)26 5090-skolen 241033

ALT I TØMRER- OG SNEDKER-
ARBEJDE UDFØRES

Indhent tilbud uden forbindende

TØMRERMESTER

Chr. Frands Pedersen

Horn pr. Fårvang

Tlf. (06 - 87 21 11) Fårvang 75

Krogerup Højskole
Humlebæk

ellers taget en måned eller to før. Han røg med i købet, da en Viborg-gruppe blev optrevet. En Viborg-lastbil, som skulle hente våben illegalt hos ham i St. Voldgade i Randers, var blevet bemærket af en Randers-stikker. Nummeret og stedet var blevet noteret. Han sad hos Gestapo i Århus i et par uger, men slap dog fri, navnlig takket være en energisk indsats fra politikommissær Aage Jæger, Randers, nu Frederiksberg, og gamle amtmand, kammerherre Andersen, Randers. De trak, så stærkt de overhovedet kunne, på gode kontakter.

I Viborg-gruppen, som da blev revet op, sad bl.a. Wøldike fra Jydsk Kreditforening og pastor Tage Severinsen, Finderup, som kom hjem igen, men døde ret ung, mærket af oplevelserne i spændingens land, siden hos Gestapo og i Tyskland.

Burde være flygtet

Vi var altså nogle, som blev arresteret af Gestapo den 11. marts 1944. Andre gik fri og blev først anholdt otte dage efter. De burde, men det er selvfølgelig altid let at være bagklog, da forlængst være flygtet fra egnen, gået under jorden, taget til Sverige eller hvad ved jeg. De, som først blev taget i anden omgang var møller Henning Andersen, karetmager S.P. Kristensen, chauffør Barner Andersen og købmand Knud Christensen.

Den dag, vi — dyrlæge Iversen, Fiil'erne, far, søn og svigersøn og to døtre, og jeg selv — blev anholdt, tog man også den unge Jens Stenz med.

Derimod slap Andreas Stenz. Han havde netop solgt gården i Hvidsten og var flyttet til Køndrup og boede i en villa ved gårdens indkørsel. Han anede uråd, da tyskerne kom, gik ud af en bagdør med en greb på nakken og gik over til naboen, hans gode ven, på Hovmark. Her tog han telefonen og søgte at ringe til mig i Råsted. Men Gestapo tog selv telefonen i mit hjem. Man overlod ikke mere noget til tilfældighederne.

Kammeraternes Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen
til de syge

I Dreibergeren tugthus

Dog, livets veje er uransagelige. Ingen kendte mig for så vidt under andet navn end Venning. De fleste anede ikke, at jeg også hed Stensgaard. Men Gestapo havde mit fulde navn, Anders Venning Stensgaard og brugte hele tiden "Stensgaard", når andre blev frittet ud om mig. Det skulle blive mit held.

Vi var så i forhør i Gestapohovedkvarteret for Jylland på Aarhus Universitet, til vi 31. marts 1944 blev sendt videre til Horsørød i Nordsjælland.

23. maj blev vi sendt ind til Vestre Fængsel i København, 28. juni var vi i krigsretten på Dagmarhus, så sad vi igen i Vestre til 14. juli. Derpå, 15. juli 1944, skete afrejsen til Tyskland.

Vi kom til den stærkt bomberamte by Kiel, så på "transport", derefter til Neumünster, og 21. juli havnede nogle af os i hvert fald i Dreibergeren tugthus. Det lå ved Büttow, som i dag er i Østzonen eller Østtyskland. Her oplevede jeg julen 1944-45.

I Dreibergeren var jeg bl.a. tre måneder i enecelle. Derfor så jeg aldrig "Tot", journalist Viggo Torstenson fra Randers, som nu næsten uafbrudt siden krigen har været journalist, nu redaktionssekretær ved "Folkebladet" i Randers.

14. april 1945 kom jeg så til kz-lejren Neuengamme ved Hamburg, hvor der jo nu var opsamlingssted for danske og norske KZ-fanger, idet Himmler m.fl. vel i erkendelse af, at krigen var tabt, og at man derfor trængte hårdt til al mulig aflad — var gået med til Bernadottes, Felix Kerstens m.fl. redningsaktioner for de skandinaviske KZ-fanger.

20. april, altså omkring attentatdagen på Hitler — blev jeg, og mange med mig, så hentet af skandinaviske rutebiler og bragt til opsamlingslejren Møgelkær ved Horsens. En uge efter, 27. april 1945, kom jeg til Sverige. Og endelig 9. maj var jeg atter hjemme i Danmark.

Men lad os igen gå lidt tilbage i tiden. Vi sad, som allerede nævnt, i godt en måneds tid sammen i Vestre fængsel og havde rig lejlighed til at drøfte, hvordan sagen stod, hvad de enkelte havde sagt og ikke sagt.

Jeg spurgte således de andre, om nogen havde nævnt mit navn. De bekræftede mit indtryk, at Gestapo kredsede omkring navnet "Stensgaard" og alle mine kammerater kun brugte navnet "Venning". Der lå altså en chance her for at snakke udenom. Især spurgte jeg dyrlæge Iversen, som svarede: — Selvfølgelig skal du nægte alt! — Mens vi er ved hans navn, så må jeg sige, at han er noget af den bedste kammerat, jeg har haft.

En venlig østriger

Mellem de tre Gestapofolk, som anholdt mig i mit hjem i Råsted, var en østriger. Endnu så mange år efter husker jeg det hele så tydeligt. Nogle af dem stod ved telefonen, men jeg fik lov at gå ud til bilen og pillede ved den længe. Der var nogle pistoler, som jeg skulle have af vejen. Nå, jeg fik da omsider vognen, en Chevrolet 36, naturligvis med gengas, klar. Man forlangte nemlig, at jeg selv

skulle køre til fængslet i Aarhus.

Faktisk overvejede jeg alvorligt, om jeg skulle stikke af. Det lå ligesom i luften fra østrigerens side. Men hvad så med kone og børn, hvis jeg gjorde mig usynlig. Ville man så hævne sig på dem? Østrigeren sagde også til den jyske Gestapochef Schwietzgebel: Ham her kan vi vist godt lade gå? — Nej, svarede chefen. Vi tager ham med! — Vi var så de første, som drog af mod Aarhus, tre gestapofolk og jeg, i min bil. Vi kom til et af studenterkollegierne der, og jeg kom straks i forbør.

Østrigeren brød flere gange ind, lagde en kabale og sagde til mig: Hold kæft! — Jeg var siden i daglange, i hvert fald timelange forhør. Undertiden sagde de til mig, vel SS-professionelt, forstår man sidenhen: — Du er for resten fuld af løgn. Vi har gennemskuet dig! — Hver gang slap jeg dog med skrækken.

Da forhørene lakkede mod slutningen spurgte jeg: — Skyder I mig nu? — Nej, Vorherbebevares, lød svaret, så kunne vi få nok at bestille.

Efter krigen hørte jeg, at østrigeren havde reddet flere danske fanger. Det vidste politiet i Aarhus. Han blev derfor også sendt hjem som frikendt. Om han har været Wienerbarn i Danmark, om han bare ønskede at være menneskelig, om han havde fået kolde fødder, hvad ved jeg. Kun, at det allenfald var tydeligt nok, at han prøvede at holde hånden over mig, som han altså også gjorde det overfor flere andre danske fanger på den tid. I virkeligheden en farlig position.

Jeg nævnte før, at dyrlægen var en god kammerat. Men den, som jeg måske havde aller mest at gøre med, var vel alligevel den unge købmand Knud Christensen.

Da vi kom til Horsørød, fik vi en såkaldt "gammelmandscelle" og behøvede ikke bestille noget. Dog skulle Knud Christensen, Barner Andersen og Fiils svigersøn, Bergenhammer Sørensen, ud at virke lidt.

Da vi så sidst i maj, kom til Vestre Fængsel, var vi gerne 20 i cellen. Vi sad en tid sammen med Viborg-gruppen. I vor celle sad mest folk, som ventede på at skulle i krigsretten.

Viborgfolkene fik deres sag for omkring den 30. maj, vi andre 27-28 juni. I mellemtiden kom Aarsgruppen for. Med bl.a. Chr. Ulrik Hansen, Gjessing o.s.v. Ja, hvor var Chr. Ulrik Hansen en dejlig ung mand, den største personlighed nok, jeg har mødt. De kom for retten 14 dage før vi andre. Otte af dem blev dødsdømt og henrettet.

Altid otte dødsdomme

Vi vidste ikke, hvornår det blev vor tur. Vi stod gerne op kl. 5 morgen. Der var ikke megen ro over en. Søndag aften kom vagten så ind til os. Vi kunne se på ham, at der var noget, som trykkede ham. Så vidste vi besked. Han var såmænd mere ked af at skulle sige det end vi andre for at høre det: I morgen kl. 16 skal I til Dagmarhus! — Så fik vi numre. En af Årsgruppens folk, som endnu sad hos os, og som forlængst selv havde været i krigsretten, sagde til mig: — Der fik du et godt nummer (13). De plejer nemlig at være tilfreds, når de har afsagt otte dødsdomme.

ENTREPRENØR OTTO PEDERSEN

Birkebakken 10 – Valby

HASLEV SEMINARIUM

Haslev

SCHULTZ PETERSENS EFTF.

Tlf. 12 66 33
Frederiksgade 38
Aarhus

**ØST HIMMERLANDS
UNGDOMSSKOLE**

Bælum

NORDBORG SPAREKASSE

Storegade - Nordborg

ERIK THYLKÆR

MURERMESTER

ALT MURERARBEJDE UDFØRES
Tilbud uden forbindende

Blåbærvej 50 - Sabroe - Tlf. (06) 94 81 79

ved Karl Emil Danielsen
(Sofielund, 5. batl. 1. komp.) - Hjertingsgade 29
2720 Vanløse - Telefon 71 33 10

JØRWIL

AKTIESELSKAB

HANDELS- OG ARKITEKTFIRMA

Center for indretning BOLIGMONTERING
GARDINER - STOFFER MØBLER - TÆPPER
BELYSNING

TELF. (01) 4111 26

NYHOLMS ALLE 3 . 2610 RØDOVRE

LÆGE BØRGE NÆSTED

Uden egentlig forudgående sygdom er medlem af Kammeraternes Hjælpefonds bestyrelse siden oprettelse i 1946, læge Børge Næsted, Hviding, Ribe, afgået ved døden i en alder af 63 år.

Næsted virkede som læge i 8 år i Grindsted. Hans gruppe blev trævlet op, men han nåede dog at få sendt advarsler til en del.

Han sad i Kolding arrest sammen med 2-300 andre. En morgen blev Næsted sammen med 39 andre samlet i et rum uden nærmere forklaring.

På himmelfartskommando.

De 40 udgjorde nu en himmelfartskommando. De blev i grupper på 5 puttet ind i tyske tog med tropper og materiel, idet tyskerne regnede med, at når der var folk i toget fra den danske modstandsbevægelse, ville jernbanesabotørerne ikke afspore toget eller sprænge det i luften.

I efteråret 1944 var ruten Varde-Tønder af særlig interesse, da tyskerne meget ønskede at få flyttet deres troppeafdelinger sydpå ad den lydske længdebane.

3-4 læger, men 550 meget syge patienter.

I Neuengamme KZ-lejr gjorde Næsted tjeneste som læge. De var 3-4 læger om 550 syge kammerater. Andetsteds i bladet bringer vi Næsteds beretning om denne del af hans tilværelse. Det vil være forkert at bringe beretningen i forkortet form. Som den er, er den både Næsted og Neuengamme.

Han flyttede senere til en anden privatpraksis, men i Odense, hvor han virkede i 15 år. Han og hans kone var derefter lægefolk i Scoresbysund. Her blev de i 2 1/2 år, men de fandt det praktisk, at børnene forblev i Danmark.

Der fulgte nu en virketid i Århus på 6 år. De sidste 4 år var han tilknyttet Statshospitalet i Vester Vedsted.

Efter Næsteds eget ønske blev han begravet på Gl. Hviding smukke kirkegård. Kisten var svøbt i det flag, han fik, da han fyldte 40. Desuden var armbindet dér med det regionsmærke, han fik som gave efter befrielsen af en flok, der slap for at blive taget på grund af, at Næsted havde advaret dem.

De fire børn er alle voksne. Der er en datter og tre sønner, der alle er læger. Fru Næsted flytter fra 1. april til Odense.

Johs. Fosmark.

Jens Stenz, Barner Andersen, Tulle og Gerda Fiil havde fået numre midt i flokken. Aarsmandens forudsigelser slog godt nok til. Jens og Barner fik livsvarigt fængsel, Tulle 4-5 år og Gerda 1 1/2 år, om jeg husker ret. Dyr læge Iversen havde fået nr. 12, men da de nævnte fire var gået fri af dødsdom, faldt loddet på ham, når tyskerne havde sat sig for at nå op på otte. Gestapos rapporter fra Aarhus blev iøvrigt lagt til grund. Og der havde jeg ikke bekendt noget.

Nu opdagede jeg ganske vist i retten, at der forelå en efterskrift på min rapport. Men jeg protesterede voldsomt, og min forsvarer gav mig ret. Jeg havde intet indrømmet. Han sagde bl.a.: Manden er jo vogndemand og ikke pligtig til altid at vide, hvad det er, han kører med! Derved blev det. Jeg undgik dødsdom og kom til Tyskland i stedet.

Det sker nu og da, at man hører fra en gammel medfange, siger Ais videre. Det er altid en stor glæde. Bl.a. gælder det læge Børge Næsted, som er med i ledelsen af Kammeraternes Hjælpefond. Han har haft stor praksis, dels på Store Torv i Aarhus, dels på Fyn. Nu bor han i Hviding i Sønderjylland. I 20 år havde vi ikke hørt noget til hinanden. Men nylig skrev han. Vi var sammen i Neuengamme.

Jeg nævnte vist undervejs, at jeg i lange tider var i enecelle i Dreibergerne tugthus, men en tid var jeg da også i celle med otte andre danske og norske kammerater. Jeg har endnu her i min salmebog et par tegninger, for og bag i bogen, som en norsk ven og kammerat dengang tegnede. Bl.a. fra hans hjemby, Grimstad.

Allierede takkeskrivelser

Ikke fordi han praler, for den slags ligger ikke til denne lille jævne, aldrende jyske bondemand, Anders Venning Stensgaard, men som samtalen skrider frem — og fordi vi kender hinanden gennem mange år — så viser han mig helt naturligt et par stolte minder fra de år.

En takkeskrivelse fra den amerikanske militærattaché i København. Og en anden fra den britiske Rhinarme i Tyskland. Venning havde nemlig engang hjulpet et par canadiske RAF flyvere, skudt ned over Vejleegnen eller måske mere vestpå, på deres flugt gennem Danmark og til Sverige. Geisler og Venning fik dem af vejen. De kom fra Vejle. Til Hvidsten.

Venning kørte dem så til Hurup ved Als Odde, hvorfra de undslap med fiskerbåd til Sverige. Og han fik også reddet en Aalborgmand væk i rette tid. Vedkommende var undsluppet ved den uheldige Rold Skovaktion omkring den tid, da der var stor folkestrejke i Aalborg.

Ja, og han fik faldskærmsmanden "Platfod", Lokblad, ud af Aalborg. Lokblads kammerater havde befriet ham fra arresten i Aalborg. Han var for vigtig en person, vidste for meget. Han måtte ud og til Sverige. Selv nåede han på mærkelig måde frem til sognepræsten i Svendstrup. Der fandt Venning ham. Også han nåede i sikkerhed med Venning til Hurup og videre med fiskerbåd til frihedens land, Sverige.

Lad da den, der skriver denne artikel, mindes et besøg hos Venning en sur efterårsdag i 1972 med indskriften fra et gammelt bibelord, sat over en ven, som nu ligger i Ryvangen: "Thi ingen af os lever for sig selv, og ingen af os dør for sig selv".

Johs. Rasmussen

60 ÅR

Fredag den 13. april fylder Axel Lauritzen, Lyngby, 60 år.

Han blev sidste år valgt som næstformand for Gestapofangernes Landsforening og desuden medlem af fangesammenslutningens bestyrelse.

Axel Lauritzen blev taget for illegalt arbejde i Svendborg. Han var dengang ansat ved Svendborg Tekstilfabrik og var tilknyttet bladet »Danske Toner« samt medvirkede ved dannelsen af en Frit-Danmark-gruppe.

Efter arrestationen førtes han til Husmandsskolen ved Odense, hvorfra han overførtes til Albanigades Arresthus den 11.10.44. Ret snart gik turen til Frøslev og allerede den 29. novbr. — det var forøvrigt på datterens 7 års fødselsdag — førtes han til Neuengamme. Han nåede lige at få del i Røde Korsuddelingen af storetrøjer, ingen turen gik til Dalum ved den hollandske grænse hvor Grimm var den berygtede lejrchef. Turen tilbage til Neuengamme gik over Osnabrück.

Den 20. april satte redningsaktionen ind, og på vejen nordpå måtte hans transport tilbringe en nat i skoven ved Friederichsruhe. I ventetiden i Sverige, kunne man i Løderup glæde sig bl. a. over udsigten til Bornholm.

Kammeraternes Hjælpefond

er raske kammeraters hilsen til de syge

EMIL LAMP

Liniéranstalt

Svanemosegårdsvej 9

Telefon 35 63 99

Gram Bank

6510 Gram

Jeff A. Andersen Eftf.
Hovedgaden 28 – Hørsholm

Andersen & J. Madsen

Engdraget 3

6940 Lem

A/S CHEMO LAK

Jernbanegade 3

5500 Middelfart

Tlf. (09) 41 12 13

Waidtlöw & Hansen

Kongens Nytorv 21

1050 København K

Tlf. (01) 11 93 01

Caspersens Maskinfabrik

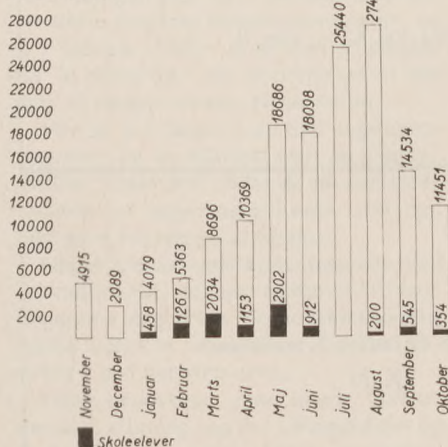
Edwin Rahrs Vej 78

8220 Brabrand

Første årsskrift fra FRIHEDSMUSEETS VENNER

Foreningen Frihedsmuseets Venner har udsendt sit første årsskrift. Det er på 46 tekstsider i A5 format. Der er omslag i gult karton. Bogtrykkerarbejdet er udført hos Langkjær, og det fortæller jo om smukt arbejde. Omslagsillustrationen gengiver Gustav Østerbergs opfattelse af den 9. april 1940 med billedteksten: Sådan begyndte det. De fremstormende grønne tropper står i den rigtige modsætning til manden, der fredeligt pløjer sin danske jord.

FRIHEDSMUSEET

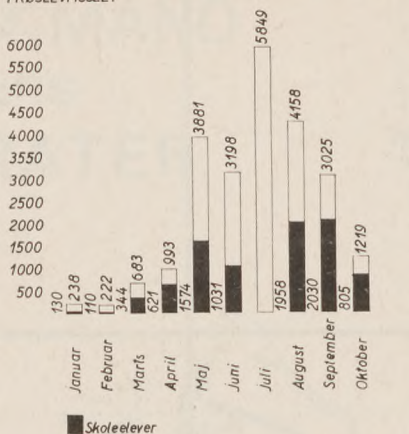
Motivet er så fristende i sin kunstneriske og for alle letforståelige symbolik, at vi faldt for fristelsen til at placere årsskriftets forside som Pigtråds forside for dette nummer.

Spidsartiklen har titlen: I neutral havn. Den handler naturligvis om danske søfolk under okkupationen. Det anføres ligesom Pigtråd har skrevet flere gange - at de danske søfolk, der under den anden verdenskrig sejlede for de allierede, er besættelsestidens stedbørn. Der bringes derfor nogle dokumenter, der belyser nogle søfolks valgsituation efter den 9. april 1940.

152 GAVER

I artiklen om museet oplyses bl. a. at der i året 1972 har været 152 venlige mennesker, der har betænkt museet med gaver, og da det er museets mål at blive et centrum for den forskning, der er knyttet til besættelsestiden, modtager man gerne yderligere effekter. 14 personer er knyttet fastere eller løsere til museet, der administrativt også omfatter Frøslev-museet. Statistikken oplyser, at ikke færre end

FRØSLEV-MUSEET

152.307 har besøgt Frihedsmuseet og 24.008 Frøslevlejren. Begge tal er for 1972. Der er tale om en fremgang på henholdsvis 4.143 og 753. Langt det største antal kommer i juli-august. Om foreningen oplyses det, at den nu har 436 medlemmer, der alle er betalende. Der har været holdt 9 foredrag, og man udtrykker en tak til museets personale, der gratis har stillet sig til rådighed ved at være til stede om aftenen.

FANGESTÆVNE VED BLÅVAND

Fangesammenslutningen har truffet aftale med Folkeferies ferieby i Rødhus ved Blåvand om, at næste fangestævne, altså for 1973, kan holdes der i St. Bededagsferien, d.v.s. fredag, lørdag og søndag 18.-20. april. Alene feriebyens omgivelser er en oplevelse.

Landsforeningen af KZ-fanger fra Neuengamme Generalforsamling

Landsforeningens ordinære generalforsamling afholdes tirsdag den 10. april 1973, kl. 19.30 i Rumænienssalen, H.C. Ørstedesvej 29 med dagsorden i henhold til foreningens love § 4. Eventuelle forslag til generalforsamlingen bedes sendt til sekretæren.

Fællestur til Meppen Esterwegen - Neuengamme.

Også i år vil vi gennemføre fællesturen til de tidligere koncentrationslejre ved Emskanal. Vi mødes i Meppen på Banegårdspladsen den 8. september 1973 kl. 10,00.

Herfra køres til Dalumlejren, Gross-Füllen og Versen, hvor der holdes mindehøjtideligheder på kz-kirkegården. Fra Versen køres til den store mindepark i Esterwegen, der netop er blevet helt omlagt og istandsat. Dette arbejde må forventes at være tilendebragt til september i år. Her nedlægges krans og blomster ved monumentet for nobelpristageren Carl von Ossietzky, der som antifascist blev ombragt af nazisterne samt ved det centrale monument for kz-graven.

Søndag den 9. september 1973 kl. 11 mødes vi ved monumentet i Neuengamme, hvor der holdes en kort mindehøjtidelighed og nedlægges krans og blomster.

Der køres som tidligere år i private personbiler, som fyldes op, og hvor hver deltager betaler sin andel af transportomkostningerne. Overnatning og fortæring ligeledes for egen regning. Det er muligt, at foreningen i lighed med sidste år vil kunne yde et kontant tilskud til dækning af rejseudgifterne. Men det afhænger af bevillinger, der endnu ikke er givet.

Bestyrelsen.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN Københavns-afdelingen.

afholder generalforsamling mandag den 30. april kl. 19, i Havnerådssalen, Københavns Rådhus.

Bestyrelsen henstiller indtrængende til alle medlemmerne om at give møde - da vigtige spørgsmål skal behandles.

Bestyrelsen for afdelingen i Kbh.

BUCHENWALDKLUBBEN

afholder ordinær generalforsamling torsdag den 29. marts d. å. kl. 19,30 i »Karnappen«s selskabslokaler, Niels Hemmingsensgade 8-10. Dagsorden iflg. lovene. Bestyrelsen.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Formand: Holger Grome, Tårnby Torv 24, 2770 Kastруп, tlf. (01) 50 33 86

E. Jakob Jensen, Fabianhus, 3240 Esrum, tlf. (03) 29 01 49

Næstformand: Bernth Johannesson, Kongshvilevej 20, 2800 Lyngby, tlf. (01) 87 02 64

Sekretær: Niels Otto Køster, Offenbäcks Vej 27, 2450 København SV, tlf. (01) VA 2497 V.

Medlemskontakt og arkiv: Alex Th. Binne-balle, Elme Alle 43, 2630 Tåstrup, tlf. (01) 99 05 52

Glarmester Diderichsen
Amager Landevej 47
2770 Kastrup

PETERSEN & DRÆBY
Instrumentfabrik
Hillerød

Skandinavisk Motor Co. A/S
Bonnemarksvej 12-16
Glostrup

JENS RØHDE
Tømrermester
Chr. X's Vej 62 - Viby J.

ÅGE CORTZEN
revisor
H.C. Andersens Boulevard
1553 København V
Tlf. (01) 15 75 07

Pas på de ældre i trafikken!
K.N

Advokat E. Busch Rasmussen
Østergade 18, 8500 Grenaa.
Tlf. (06) 32 04 44

ÅBYHØJ MASKINSNEDKERI
ÅBYVEJ 100, 8230 ÅBYHØJ
Tlf. (06) 158379.

Landsgravevej 51 - Slagelse

Tlf. (03) 52 19 22

Farver - Tapet - Lakker

H. Ingeman - Søndergade 22 - Viby Sj.

2 FARVEMASKINER - 1080 NUANCER
DYRUPS og SADOLIN

Tlf. (03) 39 30 33

EN FRANSK MAND og hans KAMMERATER

Af læge Børge Næsted.

I koncentrationslejren Neuengamme stod jeg en eftermiddag og opererede med mine elendige 5 instrumenter, mine to unge hjælpere - en fransk dreng og en ungbelgier. Instrumenterne var ikke rene - vi kunne ikke koge dem; vi havde ingen vaskemidler og ingen forbindsstoffer.

Alligevel opererede vi - alligevel opererede jeg. Selv uden bedøvelse og forbindningsmaterialer kunne vi dog lindre vore forpinte fangekammerater, og - i februar 1945 - give dem en chance for at holde ud - for at holde ud til den dag vi næppe vovede at tænke på.

Vi var 3-4 læger med 550 sygekammerater og de færrest mulige hjælpemidler, men selv under de vanskeligste forhold for læger og patienter må man dog gøre forsøg på at hjælpe.

Nogle franskmænd kom slæbende med en kammerat, der var kommet til Neuengamme dagen før, og nu ikke længere kunne udholde smerterne af en betændelse i den venstre arm.

Uden bedøvelse, med urene instrumenter, åbnede jeg for betændelsen og forbandt ham med indpakningspapir, vi havde fra noget dansk rugbrød, vi havde fået til lejren dagen før.

Trods smerterne klarede han operationen godt, og hans venner hjalp ham tilbage til hans lejr.

Så kom luftalarmerne, og vi kunne ikke arbejde mere. Efter et par timer kom lyset igen og en af den lige opererede franskmænds venner kom for at hente mig hen til den syge mands lejr. Patienten havde fået en svær efterblødning, og selv om jeg skiftede forbindningen med nyt papir, var det dog klart, at manden ikke kunne leve længe.

Jeg trøstede ham så godt jeg kunne ved at fortælle om Rhinovergangen og hentede en stump franskbrød, som jeg gav ham og sagde, at han af det skulle hente kræfter efter operationen.

Næste morgen blev jeg vækket af et stille: »Bon jour, docteur« i stedet for det sædvanlige brølende »Aufstehen schnell« - om jeg ville komme til franskmændene med betændelse på armen.

Jeg så straks, at manden var død. Udmattelse, afkræftelse, sygdom og

operation - dårlig forbindelse -. En fransk frihedskæmper havde mødt sin hårde skæbne.

Måske den vigtigste opgave for en læge i fangenskab var at være sikker på, at de kammerater, der blev ført bort som døde, virkelig var døde.

Her var ingen tvivl!

Jeg talte lidt med hans kammerater og ville til at gå til mit arbejde, da en af den dodes venner greb mig i armen: »mais la pain«.

Jeg så da, at den dodes højre hånd stadig - i døden - var knuget om den humpel brød, jeg havde givet ham aftenen forud. »Han døde lykkeligt« sagde en af franskmændene stille. »Han lå hele tiden efter operationen og talte om, at nu havde han et stykke »pain blanc« - nu skulle han komme sig - nu var krigen snart omme, nu var de snart hjemme i Frankrig - nu skulle han snart spise sit eget hvide brød - nu blev alt snart godt«.

Vennen døde med det hvide brød i hånden - symbolet på Frankrig. Venerne havde våget over ham hele natten, ingen af dem - sultne og udhungrede som de var, havde rørt brødet.

Franskmænd stjal ikke fra døde kammerater.

Men nu, da jeg - giveren af det hvide brød - var der, spurgte de, om de måtte dele brødet.

Jeg tog det selv ud af den døde franskmænds hånd, og gav det til de overlevende venner. De trængte også til det.

Måtte denne oplevelse mellem fanger bringe bud videre om sammenhold, trofasthed og opofrelse til alle, der ikke har fundet skæbnen som fange i en koncentrationslejr.

For mig står disse franskmænds holdning - udhungrede, syge, udmattede og legemligt elendige, men moralsk ukuelige, som et eksempel, få af os andre kan opleve. De hjalp den dødssyge, vågede over ham, værgede hans ejendele.

Måtte blot een af dem læse denne hyldest til dem, der i den yderste nød var tro venner og vogtere af fædrelandets moral.

BØRGE NÆSTED

*

GENERALFORSAMLING I FRIHEDSMUSEETS VENNER.

Planerne for den fremtidige aktivitet blev godkendt.

Foreningen Frihedsmuseets Venner holdt sin første ordinære generalforsamling torsdag den 8.2.73 i Kanonhallen. Der var stort fremmøde, mellem 125-150.

Landsretssagfører L. Holst-Christensen blev af bestyrelsen foreslået som dirigent, og formanden, direktør Svend Sehusen fortalte både om nutid og fremtid. Han fortalte således, at foreningens årsskrift nu forelå i korrektur.

Til forslaget til dagsordenen pkt. 7: Oprettelse af cafeteria på Frihedsmuseet drevet af Frihedsmuseets Venner.

fremsattes følgende begrundelse: Som en af »Frihedsmuseets Venner's« aktiviteter, blandt andet med henblik på at skaffe penge til Frihedsmuseets oplysende arbejde, agter foreningen fra foråret 1973 at etablere et cafeteria i forbindelse med museet.

Frihedsmuseets Venner har fået godkendt dette cafeterias oprettelse af Kulturministeriet i en skrivelse af 12. 7.72. Københavns Magistrat har den 29.8.72 givet tilladelse til oprettelse af det udendørs cafeteria på terrassen på nordsiden af museets kontorfløj og tilladelse til at udnytte plænen i Churchillparken til borde og stole.

Endvidere har »Sundhedskommissionen for København« ligeledes godkendt oprettelsen, som en friluftrestaurant i forbindelse med Frihedsmuseet på

Fortsættes side 59

– en hilsen fra
Arden kommune

**HOLD VORE SMUKKE STRANDE RENE
VAVU**

HELGE BRUUN
Revisor
Søndergade 16 · Horsens

DANSK HANDELSBLAD
Aabyhøj

Erik M. Poulsen
Hjelmsø - Sneslev
Tlf. (03) 64 10 11

Næstved Ostehus
Ramsherred 5
4700 Næstved

Frydenlund
Byggeforretning
Haslevej 5 - Rønne

Sørensen og Otte
Ålborgvej 2
Hobro

Materialist MATAS
v/Jørgen Körner
Bagsværd Hovedgade 103
Tlf. (01) 98 34 31
Jydeholmen 55
ved linie 14's endestation
Tlf. (01) 74 18 43

J. PETERSENS BESLAGFABRIK
Priorgade - Nibe

HER KAN DE KØBE DET HELE
på den halve tid og spare penge oveni købet

GALTEN BRUGSFORENING

Hadsten - Tlf. (06) 98 05 13

P. CHRISTENSEN Entreprenør, aut. kloakmester

●
Tilbud uden forbindende
Nordgaardsvej 5 – Svogerslev
pr. 4000 Roskilde
Tlf. (03) 38 30 39

J. P. THOMSEN

Anlægsgartner

Herredsvej 42 – Gentofte
Tlf. GE 4392

AALESTRUP CEMENTVAREFABRIK

9620 Aalestrup
Tlf. (08) 64 11 28

JOH. de NEERGAARD

Førslev Gods

GARDINBILEN
RING (03) 95 24 40
-og vi kommer med gardinprøver.
GARDINHUSET
SNELLEMAR 29, 3700 RØNNE

Igelsø Sten- Grus- & Mørtelfabrik a-s

N. B. Nielsen

Holbæk

Tlf. 48 31 20

Hustømmernes A/S

Katrinebjergvej 117 - Aarhus C.

Kontoret Tlf. *16 62 00
Værkstedet Tlf. 16 80 04

Forretningsfører Reiner Rasmussen
priv. Tlf. 15 48 26

Korporalskroen
v/ B. Evald
Tåstrup Køgevej
Karlslunde
(03) 15 00 13

SYDLANDETS MØBELLAGER
Nexø

Hilsen fra
Køge Kommune

CHR. RAHBEK & SØN
Smedemestre
Brande

UDBYE'S BOGTRYKKERI
Staldgardsgade 38 Vejle

VÆRN OM NATUREN!

ENGELSK BEKLÆDNINGSS
MAGASIN

Algade 31 - 4281 Gørlev

CAFÉ STEFANHUS

Stefansgade 22
København N
Telefon TA 4 01 22

Lrs. Steffen Møllgaard
Skovvej 4
4291 Ruds Vedby

ISLEVBRO

CYKELSERVICE

Tlf. 946 145

2700 Brønshøj

HUMLEBÆK ISENKRAM
Ny Strandvej 46 - Humlebæk

Damkjærs Bageri
Tarpbagevej 50
6700 Esbjerg

J.L. Beck & Co. A/S
Torvet 20
8700 Horsens

G. WOLFF
Automat- og revolverdrejning
Lille Havdrup pr. Havdrup

Saglig
assistance og
vejledning

når det gælder køb eller salg
af hus - forretning
eller landejendom

Ejendomshandler
Chr. H. Jensen
LINDEALLE 6 · GRAM · TELF. 2 12 23

MORSØ ANDELSSLAGTERI
Mågevej
7900 Nykøbing Mors

HELGES HERREMAGASIN
5932 Humble

STEFF'S RADIO & TV.
Lillegade 22
8500 Grenå

J. FØGE JENSEN
Skelbækgade 2 - København V

H. H. MOLTKE
Thurebyholm
Tureby

RØDEKRO KOMMUNE

VÆRN OM
NATUREN!

L. R. S.

A/S NIPLEX
Tobaksvejen 11 - 2860 Søborg

Børge Just

INGENIØR OG ENTREPRENØR

Kvædevej 43 - 8270 Højbjerg - Århus
Tlf. 27 27 00

VESTFYNS ELFORSYNING A/S

5610 Assens

**ALT I MODERNE
GARDINER OG
GARDINSTÆNGER**

RING TIL GARDINBILEN Tlf. (03) 35 18 36

Axel S. Pedersen & Co.
ALGADE 28
4000 ROSKILDE

Dragør kommune

BY- & LANDBOSPAREKASSEN

BIKUBEN

Frederikshavn

Aktieselskabet Aalborg Portland-Cement-
Fabrik

LYNGBYGAARD

Boeslunde

Åbyhøj Maskinsnedkeri
Åbyvej 100
Åbyhøj
Tlf. (06) 15 83 79

FARVEMESSEN
STORE TORVEGADE 40
3700 RØNNE
FARVER-LAKKER-TAPETER
PERSIENNER-RULLEGARDINER
Tlf. (03) 95 28 00

J. WIBOLTTTS EFTF.
Havnegade
5500 M.ddelfart

grunden, der vender ud mod den engelske kirke. Der må kun sælges pølser, kaffe, te, is og alkoholfrie læskedrikke. Formanden meddelte i løbet af diskussionen, at han ville opsøge kulturminister Niels Mathiasen for eventuelt at få nedsat lejen på 10% af bruttoomsætningen.

Vedrørende borde og stole i parken blev der udtalt fordømmelse af bestyrelsens beslutning om at vente, indtil de økonomiske forhold lå klarere, for det ville være en investering på kr. 20.000,00.

Nej til gynger og karruseller.

Som svar på et spørgsmål, om man havde i sinde også at opstille gynger og karruseller, svarede Barfod højt og meget koncist: »Nej!«

Museumskustoderne Beermann og Søren Nielsen gik ind for, at man startede cafeteriaet med fuld musik, altså også med borde og stole i parken fra begyndelsen. »Man kan ikke byde udlændinge at stå op«, mente Søren Nielsen.

Pengene, der skulle indtjenes og være til disposition efter fradrag af løbende omkostninger, skulle anvendes til at udvide forskningsarbejdet vedrørende årene 1940-1945. Endvidere håbede man at kunne støtte Frihedsmuseet som sådant med pengegaver til udstillinger etc. Formanden rettede en varm tak til lektor Jørgen Barfod og hans dygtige medarbejdere. »Det skyldes først og fremmest dem, at arbejdet i foreningen er foregået så gnidningsløst og så harmonisk«.

KRITIK FRA SALEN

Arne Hedegård Rasmussen beklagede, at det i det store og hele kun var gamle frihedskæmpere, der var medlemmer af foreningen. »Hele det danske folk burde være medlemmer!« Naturligvis klappedes der. Endvidere var han af den opfattelse, at man skulle opfordre folk som John Danstrup og Lasse Budtz til at tale ved mødeaftenerne.

Som det nu var, følte han iøvrigt, at foreningen domineredes af for mange prominente »leute«.

På bestyrelsens vegne tog formanden kritikken til efterretning og beretningen godkendtes.

Daltoft, som kasserer, fremlagde regnskabet, der godkendtes. Til forsamlings tilfredshed kunne han fastsætte årskontingenten uforandret til kr. 20. J. P. Jensen fandt, at foreningens pengemidler skulle anbringes til gode renter, f. eks. i pantebreve, men op-

lystes om, at der var taget andre dispositioner.

Formanden forelagde bestyrelsens indstilling vedr. Jette Hecht-Johansen, Jens-Frederik Busk-Rasmussen og Bent Clausens bestyrelsesmedlemsmandater.

Leif Andersen, Bopa, beklagede, at dirigenten og bestyrelsen som sådan »jaskede« igennem generalforsamlingen og fandt, det var en uforkammethed over for aftenens taler, Ruth Weber. Desforuden foreslog han oberstløjtnant Jørgen Jespersen (kaldet KK, tidl. Bopa) som medlem af bestyrelsen for, som han sagde, derved at få forbindelse med »de rigtige frihedskæmpere«.

Med hjertevarmende gestus meddelte Bent Clausen, at han, for at redde situationen, var villig til at tilbagetræde til fordel for Jørgen Jespersen, og dette vedtoges. At bestyrelsen ikke fik lejlighed til at diskutere sagen var vel nok lidt uformelt, men valget vedtoges med akklamation.

CAFETERIET VEDTAGET.

Generelt blev cafeteriaet diskuteret. Åbningsperioden 1. maj til 15. september fra klokken 10 til 16, dog ikke mandage. Åbningsperiode 1. maj til 15. september. Et bestyrerpar søges til en månedlig løn af kr. 5000,00 for begge. En kassekredit i Privatbankens Vestre Afdeling approberedes for kr. 10.000. Kreditten er afdragsfri i 1973-74.

★ ★ ★

Efter generalforsamlingen holdt Ruth Weber et gribende foredrag om emnet: Kanonskytte på dansk skib under krigen. Foredraget efterfulgtes af et minutlangt biful. Hun fik overrakt et frihedskæmperarmbind.

Efter mødet blev kontrakten med Nationalmuseet underskrevet. Iøvrigt konstituerede bestyrelsen sig på følgende måde:

Direktør Svinn Seehusen, formand, bankdirektør Sv. E. Daltoft, kasserer, Fl. B. Muus, næstformand, landsretssagfører Jette Hecht-Johansen, sekretær. De øvrige medlemmer er: Oberstløjtnant Jørgen Jespersen, lektor, dr. phil. Finn Løkkegaard og grosserer Jens Fr. Busk-Rasmussen, Odense.

Kammeraternes Hjælpefond

er raske kammeraters hilsen til de syge

Runde dage

Marts

Michael Andersen, "Hami", 8381 Mundelstrup. Neuengamme 60.836. 70 år den 25/3.

April

Hugo Westergård, Hvidovrevej 324, 2650 Hvidovre. Neuengamme, Buchenwald. 50 år den 2/4.

Fru D. Nissenbaum, Højgårdstoft 22, 2630 Tåstrup. Theresienstadt. 30 år den 8/4.

Axel Lauridsen, Lundtofteparken 42, 2800 Lyngby. Neuengamme 66.995. 60 år den 13/4.

Christian N. Larsen, Kastrup. Vestre Fængsel, 75 år den 25/4.

Kai Lænkholm, Bianco Lunos Alle 10, 1868 København V. Neuengamme 67.395. 75 år den 26/4.

Fritz Ruzicka, Frederiksberg Alle 92, 1820 København V. Grini, Auschwitz, 65 år den 28/4.

Hemming Theisen, Store Strandstræde 10, 1255 København K. Neuengamme 68.378, 65 år den 29/4.

Astrid Grif, Frederiksberg. 90 år, der 30/4.

Maj

Gunner Peter Jensen, Fur. Frøslev. 70 år den 1. maj.

Verner Nielsen, Nr. Farimagsgade 62, 1364 Kbh. K. Neuengamme 50.513. 70 år den 17. maj.

Oluf N. Petersen, Kolding. 70 år den 20. maj.

Preben Trauboth, Stadionsvej 3, 2600 Glostrup. Neuengamme 51.295. 50 år den 26. maj.

MODSTANDSBEVÆGELSEN I FRANKRIG

Dagbogsblade

Sunneva Sandø fortalte interessant om franske forhold under anden verdenskrig.

Mandag den 26. februar førte sproglærerinde fru Sunneva Sandø ordet i Frihedsmuseets serie af foredrag om okkupationsårene.

Fru Sandø bor nu i Københavns hjerte, men under krigen boede hun i Frankrig og var aktiv i den franske modstandsbevægelse.

I 1944 blev hun arresteret i Paris og indsat i Fresnes kvindefængsel ved Paris. Senere sendtes hun til koncentrationslejren for kvinder, Ravensbrück, nord for Berlin. Der var på denne transport 500 kvinder, men blot 30 overlevede.

Som påskønnelse for sin indsats er Sunneva Sandø hædret med en fransk orden.

Et uoverskueligt emne

Indledende fortalte hun, at hun ved at arbejde med emnet var blevet mere og mere klar over, hvor uoverskueligt det var. Historieforskningen kræver objektivitet, men en deltager er bundet af det, man selv har set og oplevet, og vurderingen afhænger meget af dets syn, ens venner har på tingene.

Da det hele begyndte den 3. sept. 1939 var jeg i Danmark på ferie, men rejste straks tilbage til Frankrig. Jeg kom til et land, der ikke var forberedt på krig. Man faldt til ro i løbet af vinteren. Mændene var indkaldt, og koner var på arbejde. Invasionen i Danmark og Norge gav et vist ryk i franskmændene, men stemningen var ikke god mod de to lande.

Man blev chokeret

Man blev chokeret, da Maginotlinjen faldt. Man troede jo, at den var uindtagelig, og da tyskerne drog ind i Paris, var de fleste franskmænd flygtet. Pétain sluttede våbenhvilen, senere kom forliget, og Frankrig var delt i 2 zoner. Man måtte notere et helt folks nederlag. Fru Sandø skildrede sandsynlige årsager til, at et helt folk kunne opgive alt på 2 måneder. Videre hørte vi om den modstandsbevægelse, de Gaulle rejste gennem radioudsendelserne fra London.

Mange spørgsmål fra salen

Efter en pause blev der fra salen stillet en del spørgsmål, f. eks.:

Deres personlige oplevelser?

Svar: De er begravet med 1945.

Spørgsmål: Den franske modstandsbevægelse blev startet i England. Man kunne forvente fransk taknemmelighed mod England efter krigen, men det modsatte er tilfældet.

Svar: Franskmændene er stolte. De vil nødvendigvis anerkende værdien af den engelske hjælp. De trøster sig med, at selv om England og USA hjalp, gjorde de selv meget. De sultede f. eks. Vi kunne stå i kø i sjap i tre timer for blot at få 1/4 liter mælk.

Det er nok vanskeligt at få folk til at vise taknemmelighed. Det var jo et slaget folk. Desuden er englaskmænd og franskmænd overordentlig forskellige.

(Vi hørte et par eksempler på de to opfattelser af ærlighed).

Indlæg: Det franske folk er jo et begavet folk.

Svar: Ja, i toppen.

Spørgsmål: Hvornår kom De tilbage til Danmark?

Svar: I 1945.

Indlæg fra salen: Det siges, at emnet Laval er taget op til revision.

Svar: Det er også rigtigt. Han var så usympatisk, så det er muligt, at man af den grund har bedømt ham noget uretfærdigt.

Spørgsmål: Hvad betød Oradour?

Svar: Der var i Frankrig mange andre landsbyer, der led samme skæbne, men Oradour er udadtil blevet symbolet på voldelige tyske overgreb.

Ingen fransk harme mod overgreb overfor jøderne

I Frankrig gjorde det ikke så stort et indtryk. Blev man bange, trak man sig tilbage, men var det min broder, der led uret, blev man rasende. Den danske harme over uretten mod jøderne fandtes ikke hos franskmændene over for jøderne i Frankrig.

Man har sagt, at den værste straf Hitler kunne få, var at blive sendt til Paris, at være jøde, uden papirer og uden penge.

Johannes Fosmark.

BORMANN EFTERSØGNING AFSLUTTES OFFICIELT

FRANKFURT 5.3.73. En officielt vesttysk undersøgelseskommission har meddelt, at eftersøgningen af Hitlers stedfortræder Martin Bormann, der før er rapporteret set i Sydamerika, er sluttet. Det menes nu med sikkerhed at kunne bevises, at det ene af de to skeletter, der blev fundet den 8. december sidste år ved en udgravning nær Berlins nedlagte hovedbanegård er de jordiske rester af Bormann. Kommissionen oplyser, at den officielle meddelelse om Bormanns død kan ventes i den nærmeste fremtid, når undersøgelsen af skelettet er afsluttet.

Gestapo - chef anholdt

PARIS 5.3.73. Den tidligere Gestapo-Chef i Paris Klaus Barbie, er blevet anholdt i Bolivia, efter at det var blevet konstateret, at den respektable forretningsmand Klaus Altmann var identisk med Gestapo-chefen, dømt til døden i Frankrig.

En boliviansk dommer har afsagt fængselskendelse over Klaus Barbie efter at denne havde tilstået sin rette identitet. Frankrig kræver ham udleveret, og selv om der ikke eksisterer en udleverings-overenskomst mellem Bolivia og Frankrig oplyser en talsmand for udenrigsministeriet i La Paz, at man »på grund af menneskelig moralfølelse og international lov« antagelig vil gå med til, at Barbie overleveres til de franske myndigheder.

Han er i Frankrig dømt for at have været medvirkende ved en række henrettelser af franske statsborgere.

LANDSFORENINGEN AF ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Formand: Alberti Hansen, Arildsgård, 41/2, 2700 Brønshøj, tlf. BE 3162

Næstformand: Kai Wadsbach Petersen, Guldbergs Have 29/1, 2200 N, tlf. 39 77 27

Kasserer: Oscar Hefty Jensen, Hille-rødgade 40/3, 2200 N, tlf. 34 80 91